

HONGERWINTER

minder goed in slaagden het hoofd boven water te houden dan diegenen die het in hun leven nimmer breed hadden gehad. Die laatsten waren gewend aan een harde strijd om het bestaan. Bezaten zij enig extra geld, dan hadden zij er in het algemeen geen enkel bezwaar tegen om er zwart levensmiddelen voor te kopen – anderzijds waren er vermogenden die zo gehecht waren aan hun bezit dat zij innerlijk niet bij machte waren over te gaan tot zwarte aankopen van enige omvang. In Heemstede waar de Luchtbeschermingsdienst in de hongerwinter overwoog een speciale hulppactie op touw te zetten, 'bleek bij vergaderingen met de blokhoofden uit de gemeente dat', aldus een relaas uit '46,

'in de blokken waar de beter gesitueerden woonden, de nood het grootst was en de meeste honger geleden werd, want de blokhoofden van de arbeiderswijken konden verklaren, een dergelijke hulppactie niet te behoeven te organiseren, ten eerste omdat niet alleen de algemene toestand daar beter was, maar dat het onderling hulpbetoon zeer veel groter was.

Als oorzaak kan hiervoor aangenomen worden:

a. Meer kracht en energie voor het in weer en wind 'slepen' (het van verre halen van levensmiddelen).

b. Hoog percentage van zwarthandelaren.

c. Zeer hoge lonen voor *Wehrmacht*-werkers.

d. Beter bekendheid met de gezinstoestanden der mede-sstraatbewoners.

e. Minder egoïsme en meer bereidheid soort- en lotgenoten te helpen.

In de blokken der beter gesitueerden heersten naast overvloed de bittere en veelal onbekende armoede en het gebrek dier dagen, terwijl zonder aansporing (de zeer goede uitzonderingen daargelaten) men zich liever niet met zijn medemens bemoeide, terwijl ook het schaamtegevoel velen weerhield bij anderen aan te kloppen. Het behoorde in deze buurten volstrekt niet tot de uitzonderingen, dat in het ene gezin dagelijks op de de gehele dag brandende kachel vlees en vis gebakken werd en het buurmansgezin een z.g. 'schillenvijk' had en o.a. bij het eerstbedoelde gezin de aardappelschillen weghaalde om zich daarmee in het leven te houden.'¹

Aannemelijk lijkt ons dat deze tegenstelling zich niet alleen in Heemstede heeft voorgedaan en dat men dus in het algemeen in veel arbeidersgezinnen de ontzaglijke moeilijkheden van de hongerwinter beter heeft kunnen opvangen dan in veel gezinnen van meer gegoeden, maar, gelijk al aangeduid: van opvangen van de moeilijkheden was in het geheel niet of nauwelijks sprake bij diegenen die een nog lager inkomen

¹ Brief, 18 juli 1946, van H. C. Determeijer aan het RvO (Doc II-332, e-1).